

Rektor ved UiTø
Universitetsdirektør
Ledelsen ved SV-Fakultetet

Uttalelse om forslag til omorganisering ved Universitetet i Tromsø

Regjeringen har lagt fram et lovforslag om organisering av universiteter og høyskoler (Odelstingsproposisjon nr. 79 2003-2004) som går svært langt i å avvikle den kollegiale og relativt desentraliserte styringsformen og erstatte det med en konsernmodell der innflytelsen fra fagmiljøer reduseres til fordel for en styrking av ledelsesfunksjoner og sentralisert styring. Selv om departementet avviser Ryssdalutvalgets flertallsinnstilling om omdanning av institusjonene fra forvaltningsorgan til selveiende institusjoner ser det ut som lovforslaget likevel går så langt som det er mulig i den retningen utvalgsflertallet foreslo uten formell endring av forvaltningsformen. Institusjonene skal riktignok få frihet til selv å bestemme om rektor skal ansettes eller velges. Rektor skal derimot ikke lenger være medlem av universitetsstyret og styret skal ledes av et eksternt medlem. §11-1, pkt. 1 sier at avdelingsleder (dekan) skal *ansettes* av rektor eller styre og altså ikke lenger velges av ansatte og studenter. §11-1, pkt 2 sier at ledere for grunnenheter (instituttledere) skal ansettes av avdelingsleder – hvis ikke styret bestemmer noe annet. Denne svekkelsen av kollegial innflytelse skal etter intensjonen styrke muligheten for strategisk styring fra ledelsen slik at ledelsen blir ”i stand til å reagere raskt på endringer i omgivelsene og bidra til at institusjonene forholder seg aktive til slike endringer” (Lovproposisjonen s.71). På bakgrunn av lovforslaget har universitetsdirektøren overfor styret lagt fram et forslag til oppfølging av loven med temmelig drastiske endringer av organisasjonsformen ved UiTø (Sak S46-04). Vi som underskriver denne uttalelsen mener at forslaget går mye lenger i retning av en konsernmodell med sterk reduksjon av kollegial innflytelse enn det som (eventuelt) blir nødvendig som følge av den nye loven og det bryter med viktige prinsipper for faglig autonomi og kollegial medvirkning. Direktøren argumenterer eksplisitt for at ”Ledelsen ved fakultetet og instituttet må først og fremst ha sin legitimitet fra sin nærmeste ledelse og ikke fra en gruppe medarbeidere” (s.7).

Den profil innenfor forskning, undervisning og formidling som i dag preger Universitetet i Tromsø er utviklet gjennom mer enn tretti år, i samspill med internasjonale, nasjonale og regionale utfordringer. Universitetet har i denne perioden vist stor evne til fornyelse, fleksibilitet og nyskaping, i form av nye, aktualiserte studietilbud og aktuell forskning. Vi vil hevde at den evne til omstilling og kreativitet som Universitet har demonstrert, for en stor del henger sammen med den *kollegiale styringsordningen* som stort sett har vært rådende, med representative organer basert på de vitenskapelige tilsatte, de teknisk-/administrativt tilsatte og studentene på alle nivåer. Denne kollegiale ordningen gjør det mulig å motivere, involvere og ansvarliggjøre ansatte ved at beslutninger og tiltak forankres i miljøenes faglige kompetanse. Sist er dette blitt demonstrert gjennom den mobilisering av krefter som skjedde med innføringen av universitets- og høyskolereformen.

Det hersker enda noe uklarhet om lovproposisjonens bestemmelser angående ansettelse eller valg av ledere på forskjellige nivå. Direktørens forslag til oppfølging av lovforslaget er et direkte anslag mot de beste sidene ved den etablerte kollegiale styringsmodellen – en modell som er særlig velegnet for kulturbærende kunnskaps”bedrifter” som universitetet. Det er vanskelig å se at forslagene om en veldig sentralisert styringsform der lederne på hvert nivå skal hente sin legitimitet fra nærmeste overordnede ledelse, og ikke fra medarbeiderne på det aktuelle nivå, er forenlig med det målet departementet for øvrig har beskrevet – nemlig at

organiseringen må bidra til å ”verne om faglig autonomi og akademiske verdier og tradisjoner, samt å utvikle universitetene og høyskolene som kritiske samfunnsinstitusjoner” (Lovproposisjonen s.71). Vi mener prinsipielt at dette er feil vei å gå, og trolig vil vise seg å virke mot sin hensikt når det gjelder å sikre den kjernevirksomheten som forslaget sier seg å skulle ivareta: den akademiske friheten innenfor forskningen og en slagkraftig undervisning.

Uansett hva som måtte bli resultat av Stortingets behandling av Ot. prop. nr. 79 (2003-2004), mener vi Universitetet i Tromsø i størst mulig grad må søke å ivareta og videreutvikle de gode sidene som den kollegiale styringsordningen hittil har hjemlet. Det må innebære styrer med et tyngdepunkt av faglig, kollegial sammensetning på alle nivåer, så langt loven tillater, samtidig som det sikres representasjon fra de teknisk/administrativt tilsatte og studentene.

Videre må organiseringen på fakultets- og instituttnivå ta hensyn til de reelle faglige forutsetningene som foreligger, og ikke utelukkende ta utgangspunkt i økonomiske føringer, slik Universitetsdirektørens notat til styret av 17.09.2004 (S 46-04) synes å gjøre. I forskning, undervisning, eksamens- og evalueringsarbeid, samt formidling vil det uansett kreves en betydelig koordinering og styring på det faglig baserte grunnivå, som det ikke er mulig å definere seg bort fra uansett hvilke sammenslåinger og rasjonaliseringer som introduseres på høyere nivå. I så fall risikerer en å innføre et ekstra, uformelt styringsnivå for disse oppgavene. Ut fra denne vurdering må også forslaget om en sammenslåing av humaniora, samfunnsfag og jus i ett og samme fakultet avvises. Vi kan ikke se at dette forslaget på noen måte er forankret i vurderinger av faglige forutsetninger, tradisjoner og utfordringer. Faglige disipliner er enda viktige tradisjonsbærere og nødvendige utgangspunkt for utvikling av forskningsprosjekter og undervisningstilbud selv om det også er mye å hente på samarbeid mellom fag – noe som i dag foregår på en rekke områder med den fag- og fakultetsinndelingen som foreligger. Det er vanskelig å se hva det foreslåtte storfakultetet skulle tjene til (bortsett fra ”rasjonalisering”). Vi utelukker selvsagt ikke enhver samordning/-omorganisering av fag/institutt men mener at dette må forankres på en tydelig måte i faglige premisser og utfordringer. Da må prinsippene for en kollegial medvirkning spille en avgjørende rolle. Sentraliserte beslutninger uten en slik medvirkning ”nedenfra” er neppe egnet til å få etablert slagkraftige forsknings- og undervisningsmiljøer med motiverte medarbeidere.

Tromsø 22/10-2004

Willy Guneriussen

Lars Ivar Hansen

Jon Hellesnes